
 Prikaz

Benjamin R. Barber
**If Mayors Ruled the World:
 Dysfunctional Nations,
 Rising Cities**

Yale University Press, New Haven, London,
 2013, 416 str.

Kada bi gradonačelnici vladali svijetom... naslov je studije B. R. Barbera u kojoj se obrađuje specifičan fenomen suvremenog globalnog doba: sve veća politička, financijska, ekonomska i kulturna važnost velikih gradova i njihovih gradonačelnika, koji, kako se čini, imaju odgovore na većinu gorućih pitanja i izazova globalizacije. Ako i ne mogu riješiti baš sve probleme, veliki gradovi, koje naseljava više od polovine svjetskog stanovništva, u svakom slučaju nude rješenja koja su za nacionalnu državu (u klasičnom smislu njezine strukture) nepojmljiva, i to iz više razloga. Za Barbera, klasična državna birokratska struktura zbog svoje glomaznosti – koja za posljedicu ima tromost, dakle nepraktičnost i nefunkcionalnost – ne samo da nije sposobna suočiti se sa suvremenim izazovima nego nije ni u poziciji da transformira samu sebe: u prvom redu, nužnost da prevlada vestfalsku koncepciju suverenosti i krutog čuvanja granica, što joj je, uostalom, primarna funkcija. Kad je riječ o tome, uprave velikih gradova nemaju prepreka. One ne nose teret rukovođenja državnim aparatom, a istovremeno ubiru plodove svih ključnih društvenih zbiva-

nja – od politike i ekonomije do kulture i tehnološkog napretka. U radu i djelovanju gradonačelnika Barber uviđa određenu dozu pragmatičnosti i fleksibilnosti, ideološke neopterećenosti i političke nepristranosti, koju si primjerice jedan premijer ili predsjednik ne mogu priuštiti, ne samo zbog same uvjetovanosti tzv. “visokom politikom” već i praktičnom problematikom vođenja glomaznog državnog aparata od kojega se očekuje da zadovolji sve. Upravo je tu ključni problem: kako građani mogu participirati lokalno kad se prava politička moć nalazi u jednom “centru”? To je, prema Barberu, isključivo problem države, ali ne i grada, zbog čega on postaje na neki način posljednje utočište istinske demokracije.

Na temelju svog empirijskog istraživanja Barber je uočio da upravo zbog svog specifičnog političkog položaja veliki gradovi na globalnoj razini pristupaju zajedničkom rješavanju niza problema koji se tiču suvremenih međunarodnih odnosa, od sigurnosti i ekonomije do klimatskih promjena. Kao primjer Barber navodi djelovanje niza nevladinih organizacija, npr. “Gradonačelnici protiv nelegalnog oružja”, udruge koja se bavi suzbijanjem tog specifičnog problema urbanih sredina. Ili npr. C-40, organizacija koja umrežuje četrdeset velikih gradova kako bi zajedničkim snagama radili na smanjenju efekta stakleničkih plinova. Ako se prisjetimo kako su neslavno završavali svi dosadašnji svjetski klimatski samiti državnika, od Ria 1992. do Ria 2012. godine, kojima je navodno spašavanje okoliša bilo ispred nacionalnog interesa, onda Barberov prijedlog da gradovi, kako u vezi s klimatskim promjenama tako i u vezi s nizom drugih globalnih problema (terorizam, recesija itd.), preuzmu stvari u

svoje ruke postaje konstruktivan. U tom smislu Barber predlaže stvaranje svojevrsnog “parlamenta gradonačelnika”. Iako zvuči kao revolucionaran koncept i radikaln politički iskorak, Barber zapravo tvrdi da je politička i ekonomska međuovisnost gradova na globalnoj razini već postavila sve preduvjete za takvu vrstu institucionalizacije. Kao primjer navodi Svjetski kongres 2010. godine, “meta-network” s 3000 delegata iz 100 zemalja, pod nazivom “Ujedinjeni gradovi i lokalne vlasti” te analizira još niz primjera, kao što je EU-tajništvo za gradove itd. Prednost takve suradnje Barber vidi upravo u jedinstvenom “urbanom” karakteru aktera, pozivajući se na Rousseauovu postavku “da gradovi kao London i Pariz su svi isti...”, koji samim time nadilaze kulturološke, religijske, civilizacije i nacionalne razlike koje bi mogle biti prepreke suradnji među državama.

Barberova teza o budućem globalnom vladavinstvu gradonačelnika praćena je povijesnom analizom razvoja grada: od polisa, monarhije i imperija do nacionalne države. Budući da je sposobnost rukovođenja nacionalne države sve slabija, političku će moć uskoro preuzeti veliki gradovi. Međutim, originalnost Barberove teze ujedno je i najveća slabost njegova argumenta. Naime, njegove analize i zaključci ne temelje se na akademskoj raspravi o navedenom svjetskom fenomenu, već predstavljaju svojevrsan urbano-ideologizirani politički

program. U tom se smislu Barberova knjiga ne razlikuje pretjerano od *The Metropolitan Revolution* autora B. Katza i J. Bradlya, koji ulogu velikih gradova u suvremenim međunarodnim odnosima doživljavaju gotovo mesijanski. No prevelik naglasak na gradovima te podcjenjivanje nacionalne države nisu glavne mane Barberove teze, već je to njegov zapadnocientrični pristup. Naime, po prirodi kapitalističke međuovisnosti liberalnih demokracija, takav pristup može uspješno analizirati asimetričnu moć međunarodnih političkih aktera. Od pojave neoliberalizma prije pedesetak godina veliki su gradovi samo još jedan u nizu aktera kojima se pokušava pridati značenje onih koji će naslijediti vestfalsku suverenu državu. Međutim, ono što vrijedi za zapad, ne vrijedi nužno za još uvijek hijerarhijski ustrojen “istok”, čijim je gradovima teško pripisati stupanj autonomije koji uživaju gradovi na zapadu.

U svakom slučaju, vrijednost je Barberove knjige njezina originalnost. Prvo, uočavanje jednog sveprisutnog trenda u suvremenoj globalizaciji: jačanje gradova kao aktera u međunarodnim odnosima. Drugo, empirijski odlično obrađena materija s veoma interesantno postavljenim teorijskim okvirom. I treće, akademska hrabrost da se izloži i zagovara jedna potpuno nova ideologija; ona koja nema ni boju ni predznak, već pragmatičnost političkog rukovođenja urbanom sredinom.

Petar Popović

DIU-Libertas, međunarodno sveučilište